

Хрідочкін А. В.,

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри підприємництва, організації виробництва
та теоретичної і прикладної економіки
Українського державного хіміко-технологічного університету,
м. Дніпро*

Дудін Т. М.,

*кандидат наук із державного управління,
начальник
Південного міжрегіонального управління міністерства юстиції,
м. Одеса*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Анотація. Розкриваються актуальні проблеми реалізації адміністративно-правових засад публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності і пропонуються напрями подальшого вдосконалення його нормативної, інституційної та інфраструктурної баз. Наголошено на необхідності систематизації вітчизняного законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення у сфері інтелектуальної власності. Зроблено акцент на важливості адаптації вітчизняних правових актів у сфері інтелектуальної власності до відповідних актів Європейського Союзу. Аргументовано наявність потреби вдосконалення інституційної бази публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності щодо реалізації концепції створення в Україні єдиного органу інтелектуальної власності. Зазначено актуальність поглиблення співробітництва з міжнародними організаціями у цій сфері, налагодження співробітництва з відповідними державними органами інших країн. Обґрунтовано пріоритетність завдання вдосконалення інфраструктурної бази публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності шляхом активізації діяльності

з розповсюдження знань у сфері інтелектуальної власності, виховання поваги до інтелектуальної власності. Акцентовано увагу на важливості вдосконалення взаємодії винахідників, науковців та бізнесу.

Вступ

Сфера інтелектуальної власності є визначальним та невичерпним ресурсом соціального, культурного та економічного розвитку України і становить середовище з внутрішньою єдністю, в якому здійснюється сукупність різноманітних видів творчої й інтелектуальної діяльності людини, що охоплюють різні сфери економічного та суспільного життя, внаслідок чого створюються об'єкти інтелектуальної власності, права на які охороняються чинним законодавством і за своєю природою є нематеріальними. Тому розроблення стратегії реалізації адміністративно-правових засад публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності є логічним продовженням процесу вдосконалення сфери інтелектуальної власності в Україні, що зумовлено необхідністю кардинальних змін, спрямованих на використання інтелектуальної власності як стратегічного ресурсу в системі формування національного багатства та підвищення конкурентоспроможності економіки нашої країни, прискорення інноваційного розвитку та інтеграції України до міжнародного економічного простору. Отже, визначаючи власний вектор подальшого економічного розвитку в сучасному геоekonomічному просторі у жорстких умовах ринкової економіки, Україна наголосила на інноваційному шляху, який для нашої країни, виходячи з її потенціалу, є не тільки реальним, а й фактично єдиним можливим у сучасних умовах переходу розвинених країн світу від економіки індустріального типу до постіндустріальної економіки. До того ж ми впевнені, що забезпечення конкурентоздатності економіки та досягнення успіху Україною на інноваційному шляху її розвитку вже не є можливим без ґрунтового осмислення сучасного стану такого впливового чинника економіки, як інтелектуальна власність.

Водночас економіку України вже не можна уявити і без надійної системи правової охорони та захисту інтелектуальної власності, важливим і невід'ємним елементом якої є інститут публічного адміністрування у цій сфері. Стратегія реалізації адміністративно-правових засад публічного адміністрування

у сфері інтелектуальної власності передбачає застосування системного, багатогалузевого і зваженого підходу до питань, пов'язаних зі сферою інтелектуальної власності, який має базуватися на ефективному співробітництві на всіх рівнях державного управління і забезпечити зміцнення інтелектуального потенціалу держави.

Таким чином, є необхідність зосередження уваги на вирішенні таких трьох комплексів базових проблем реалізації адміністративно-правових засад публічного адміністрування у сфері, що досліджується: проблем нормативної бази (яка включає національне законодавство як сукупність правових положень, на підставі яких суб'єкти публічного управління створюють належні умови набуття, реалізації, охорони та захисту прав, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної творчої діяльності членів суспільства), проблем інституційної бази (суб'єктів публічного управління, наділених відповідним адміністративно-правовим статусом щодо сфери інтелектуальної власності з метою вирішення ними широкого кола завдань із надання правової охорони, реалізації та захисту прав інтелектуальної власності) та проблем інфраструктурної бази (елементів і відносин, які забезпечують та підтримують на відповідному рівні функціонування сфери інтелектуальної власності, а також користувачів цієї сфери). При цьому дуже важливою є поступова та поетапна реалізація задумів без будь-яких ризиків для стабільного функціонування сфери інтелектуальної власності.

1. Напрями вдосконалення нормативної бази реалізації адміністративно-правових засад публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності в Україні

Сьогодні в Україні є консолідована комплексна нормативна база реалізації адміністративно-правових засад публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності, яка становить ієрархічну систему правових норм. Водночас сучасна реформа сфери інтелектуальної власності, безумовно, тісно пов'язана з підготовкою нової концепції законодавства у цій сфері. І саме на визначення концептуальних засад нового законодавства, а також перспектив його систематизації та вдосконалення і має бути спрямована діяльність науковців та практиків у сфері інтелектуальної власності. Саме такий

підхід і повинен стати основою збалансованої правової політики. Проте розпорошений масив національного законодавства не сприяє його одноманітному і, відповідно, ефективному застосуванню.

Відповідно до ст. 85 Конституції України визначення засад внутрішньої та зовнішньої політики України, затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля належить до повноважень Верховної Ради України [1]. Реалізація засад державної політики, визначеної законодавчим органом України, передбачає здійснення внутрішньої та зовнішньої політики держави, розроблення і безпосереднє виконання загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, культурного розвитку, охорони довкілля, а також розроблення, затвердження і виконання інших державних цільових програм, забезпечення розвитку і державної підтримки науково-технічного та інноваційного потенціалу держави відповідно до ст. 2 Закону України про Кабінет Міністрів України, що належить до основних завдань Кабінету Міністрів України. Питання реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності та внесення пропозицій щодо її формування є безпосереднім завданням Міністерства економіки України (далі – Мінекономіки України), діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

У межах нашого дослідження особливу увагу привертає питання про необхідність удосконалення адміністративно-правових засад реалізації публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності. Його основу в Україні становить чинний Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), оскільки саме він призначений охороняти сферу інтелектуальної власності від протиправних посягань. При цьому ефективність адміністративно-правової політики у сфері інтелектуальної власності має як базуватися на досконалій системі регулювання правовідносин інтелектуальної власності, так і доповнюватися сформованою інфраструктурою національної системи охорони та захисту інтелектуальної власності адміністративно-правовими засобами. Остання, на жаль, має низку недоліків, що не сприяє ефективності публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності.

Звертаючись до досвіду іноземних держав у цій сфері, зазначимо, що у деяких країнах у межах процедур із реалізації адміністративно-правових засад публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності прийняті окремі кодифіковані нормативні акти. Так, у Франції кодифікація у сфері інтелектуальної власності відбулася ще в 1992 р. та завершилася ухваленням Кодексу інтелектуальної власності Франції. У Філіппінах Кодекс інтелектуальної власності був уведений у дію окремим законом (1997 р.) і включає норми стосовно патентів, торговельних марок (знаків для товарів і послуг), об'єктів авторського права та комерційних найменувань. В Італії Кодекс промислової власності стосується лише окремих об'єктів інтелектуальної власності, а авторські та суміжні права в цій країні регулюються окремим законом. А в Португалії сфера інтелектуальної власності регулюється Кодексом про авторське право і суміжні права (1985 р.) і Кодексом промислової власності (2003 р.). Робота щодо створення Кодексу інтелектуальної власності нині проводиться в Естонії, яка з 2012 р. здійснює її за підтримки Європейського Союзу (далі – ЄС) в межах національної програми «Розвиток кращого законодавства». Відомим є і той факт, що в Бельгії було ухвалено Кодекс економічного права (2015 р.), одинадцята книга якого присвячена висвітленню положень, які безпосередньо стосуються сфери інтелектуальної власності.

В Україні ж дискусія стосовно доцільності ухвалення окремого кодифікованого законодавчого акта – Кодексу інтелектуальної власності, а також про включення до нього норм про адміністративну відповідальність за правопорушення у сфері інтелектуальної власності останнім часом отримала новий імпульс. Появу ідеї про необхідність розробки Кодексу інтелектуальної власності її автори пояснюють, як правило, тим, що саме такий нормативний акт дозволить упорядкувати відносини, що реально склалися у суспільстві (часом під впливом певних випадкових та навіть кон'юнктурних факторів) і правильно побудувати їх нові елементи, а також сприятиме вирішенню завдань правового регулювання і полегшенню застосування законодавства про інтелектуальну власність, оскільки внутрішня логіка нового акта дозволить зробити його більш чітким і ясным [2, с. 76]. На нашу думку, щодо цього є великі сумніви. Проблема полягає в тому, що вдосконалення

адміністративного законодавства вимагає дотримання принципу наступності в адміністративному праві – використання попереднього правового досвіду і забезпечення наявності спільних рис у правових нормах, судовій практиці та доктринальних наукових положеннях [3, с. 66]. При цьому визначальну роль щодо забезпечення наступності в адміністративному праві відіграє наступність в адміністративному законодавстві – зв'язок між попередніми та новими законодавчими актами, які встановлюють караність діяння, а також зв'язок, за яким у новому нормативному акті зберігаються всі основні ознаки, що визначають змістовну і формальну характеристику закону про адміністративну відповідальність [4, с. 62]. Адміністративне законодавство спочатку УРСР, а потім і України загалом розвивалося на основі єдиного кодифікованого закону про адміністративну відповідальність, який містив норми, що визначали протиправність і караність конкретного діяння. Крім того, статті Особливої частини КУпАП мають імперативний характер тільки разом зі статтями його Загальної частини. Обидві частини КУпАП при цьому утворюють нерозривну системну нормативну єдність, і застосування жодної адміністративно-правової норми Особливої частини не є можливим без звернення до частини Загальної [5, с. 75]. Наявний нерозривний зв'язок між нормами Загальної і Особливої частин КУпАП полягає в тому, що під час вирішення питань, пов'язаних зі звільненням від адміністративної відповідальності та покарання, застосовуються одночасно норми обох його частин [6, с. 81]. У разі ж можливого розміщення норм про адміністративну відповідальність за правопорушення у сфері інтелектуальної власності в Кодексі інтелектуальної власності, їх застосування без норм Загальної частини КУпАП стане неможливим.

Таким чином, запропоноване окремими дослідниками включення норм про адміністративну відповідальність за правопорушення у сфері інтелектуальної власності до Кодексу інтелектуальної власності, на нашу думку, є недоцільним і неконструктивним. Більш обґрунтованим нам убачається традиційне існування кодифікованого нормативно-правового акта, що містить усі норми про адміністративну відповідальність. Таким чином, розгляд перспектив удосконалення адміністративно-правової охорони інтелектуальної власності в Україні слід, на наше переконання, вести суто в площині

вдосконалення чинного вітчизняного закону про адміністративну відповідальність. Водночас кодифікація правових норм про інтелектуальну власність, що носять регулятивний, а не охоронний характер, на наш погляд, є можливою.

Іншим актуальним питанням удосконалення державної адміністративно-правової політики у сфері інтелектуальної власності вважаємо об'єднання та систематизацію відповідних статей у чинному КУпАП. На численні порушення вимог системності у чинному адміністративному законодавстві України та наявності в ньому системних суперечностей фахівцями наголошувалося вже неодноразово [7; 8; 9]. В ідеалі законодавство про адміністративну відповідальність повинно бути логічно завершеною, послідовною, внутрішньо єдиною і цільною системою норм та інститутів, що побудовані функціонують на єдиних принципах та спільних засадах, але в реальності вітчизняному законодавству до цього ідеалу ще дуже далеко. Яскравим прикладом дефектів системності та системного підходу законодавця (як на етапі розробки і ухвалення КУпАП (у 1984 р.), так і під час подальших внесень до нього змін та доповнень) є законодавство про відповідальність за правопорушення у сфері інтелектуальної власності. Як нами вже зазначалося, норми про відповідальність за адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності перебувають у трьох різних главах КУпАП (главі 6 «Адміністративні правопорушення, що посягають на власність» (ст. 51-2 «Порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності»), главі 9 «Адміністративні правопорушення у сільському господарстві. Порушення ветеринарно-санітарних правил» (ст. 107-1 («Порушення законодавства про племінну справу у тваринництві»)) та главі 12 «Адміністративні правопорушення в галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, у галузі фінансів і підприємницької діяльності» (ст. ст. 156-3 («Порушення встановлених законодавством вимог щодо заборони реклами та спонсорства тютюнових виробів»)) (у частині, яка стосується об'єктів інтелектуальної власності), 164-3 («Недобросовісна конкуренція»), 164-6 («Демонстрування і розповсюдження фільмів без державного посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів»), 164-7 («Порушення умов розповсюдження і демонстрування фільмів, передбачених державним посвідченням на право

розповсюдження і демонстрування фільмів»), 164-8 («Недо-тримання квоти демонстрування національних фільмів під час використання національного екранного часу»), 164-9 («Незаконне розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних») та 164-13 («Порушення законодавства, що регулює виробництво, експорт, імпорт дисків для лазерних систем зчитування, експорт, імпорт обладнання чи сировини для їх виробництва»)) [10].

І тут одразу ж постає питання: чи доцільне розміщення складів адміністративних правопорушень, які мають спільний об'єкт посягання – суспільні відносини у сфері інтелектуальної власності – в різних главах КУпАП? Адже законодавець здійснив виокремлення глав в Особливій частині КУпАП на підставі родових об'єктів протиправного посягання, розмістивши адміністративно-правові норми у різних главах на підставі критерію однорідності (однотипності, схожості) тих суспільних відносин, яким адміністративним правопорушенням завдається шкода. Не дивлячись на те, що однорідність правовідносин у сфері інтелектуальної власності нами вже була доведена раніше, додамо, що всі об'єкти інтелектуальної власності, незважаючи на певні відмінності між ними, об'єднує низка спільних ознак. По-перше, правове регулювання процесу створення і використання об'єктів інтелектуальної власності здійснюється на підставі єдиного нормативного акта – книги четвертої Цивільного Кодексу (далі – ЦК) України. По-друге, у главі 35 книги четвертої цього Кодексу встановлені спільні для всіх об'єктів інтелектуальної власності принципи і правила їх створення та використання. По-третє, цей нормативно-правовий акт установлює на об'єкти інтелектуальної власності набір майнових та особистих (немайнових) прав, які багато у чому схожі. По-четверте, майнові права можна передавати третім особам на підставі схожих за назвою і змістом договорів (ліцензійного договору, договору комерційної концесії тощо). На нашу думку, виходячи із системного підходу до законодавства про адміністративну відповідальність, було б правильним ті статті, які передбачають адміністративну відповідальність за правопорушення у сфері інтелектуальної власності, розмістити в одній структурній одиниці – окремій главі КУпАП.

Аналіз структури елементів КУпАП дозволяє дійти висновку про те, що законодавець розглядає як родовий об'єкт правопорушень у сфері інтелектуальної власності відносини власності

(глава 6), відносини у сільському господарстві (глава 9) та відносини в галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, у галузі фінансів і підприємницької діяльності (глава 12). Проте жодна з вищезазначених глав Особливої частини КУпАП не здатна повністю об'єднати всі об'єкти адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності. При цьому, не дивлячись на власну подвійну природу, інтелектуальна власність становить єдиний об'єкт. Її складовим елементам у вигляді результатів інтелектуальної творчої діяльності притаманні характерні лише для інтелектуальної власності особливості.

Таким чином, на наше переконання, система і структура Особливої частини чинного КУпАП не дозволяють об'єднати склади адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності в одній із уже дійсних глав КУпАП без порушення принципу системності розміщення адміністративно-правових норм. Але вважаємо, що об'єднання адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності в одній главі сприятиме підвищенню ефективності запобігання таким правопорушенням. З огляду на це, ми не можемо погодитись із висловленою у літературі тезою, що пропозиція стосовно об'єднання статей про адміністративну відповідальність за правопорушення у сфері інтелектуальної власності не пов'язана з вирішенням головного завдання, яке постає під час будь-якого удосконалення законодавства про адміністративну відповідальність, яким є підвищення ефективності його застосування [11, с. 113], а виокремлення адміністративних правопорушень «не вирішить головних функціональних завдань» [12, с. 154].

Що ж до місця цієї глави у структурі Особливої частини КУпАП, то вважаємо, що її слід розмістити за главою 6 («Адміністративні правопорушення, що посягають на власність»). Це пов'язано з подвійною природою результатів інтелектуальної творчої діяльності, а також із послідовністю розміщення інституту інтелектуальної власності у ЦК України, яка виявляється в тому, що наступною за книгою третьою «Право власності та інші речові права» є книга четверта «Право інтелектуальної власності». Виходячи із вищезазначеного, на нашу думку, оптимальним способом закріпленням норм, що встановлюють адміністративну відповідальність за правопорушення у сфері інтелектуальної власності, буде такий: доповнення Особливої частини КУпАП Главою 6-1 («Адміністративні правопорушення у сфері

інтелектуальної власності»), який міститиме такі склади адміністративних правопорушень:

Стаття 51-4. Порушення авторського права і суміжних прав.

Стаття 51-5. Порушення права інтелектуальної власності на наукове відкриття.

Стаття 51-6. Порушення права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок, компонування інтегральних мікросхем, раціоналізаторську пропозицію.

Стаття 51-7. Порушення права інтелектуальної власності на сорт рослин і породу тварин.

Стаття 51-8. Порушення права інтелектуальної власності на комерційну таємницю.

Стаття 51-9. Порушення права інтелектуальної власності на комерційне найменування, торговельну марку і географічне зазначення походження товару.

Виробленню ж диспозицій та санкцій указаних статей мають бути присвячені окремі наукові дослідження.

Принципового значення для вдосконалення вітчизняної нормативної бази реалізації адміністративно-правових засад публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності набуває, на наш погляд, поглиблення міжнародного співробітництва України з провідними закордонними відомствами з питань інтелектуальної власності інших країн, гармонійне інтегрування України до міжнародного та європейського інтелектуального простору шляхом адаптації вітчизняних нормативних правових актів з актами, насамперед ЄС. Для його розширення вимагається поглиблення міжнародного та регіонального співробітництва, а також двостороннього співробітництва із Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (далі – ВОІВ) і закріплення співробітництва з установами ЄС у сфері інтелектуальної власності. Крім того, є нагальна потреба у поглибленні співпраці з національними патентними відомствами, міжнародними організаціями, задіяними у сфері інтелектуальної власності, та інтернаціоналізація захисту об'єктів інтелектуальної власності, об'єднання зусиль із метою боротьби з виявами контрафакції та піратства на місцевому, регіональному і міжнародному рівнях. Вагоме значення має забезпечення виконання функцій Міжнародного пошукового органу/Органу міжнародної попередньої експертизи (далі – МПО/ОМПЕ) Мінекономіки України та приєднання нашої країни до окремих міжнародних договорів, адміністративні функції яких виконує ВОІВ.

Таким чином, до основних заходів удосконалення нормативної бази реалізації адміністративно-правових засад публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності слід віднести побудову стратегії довгострокового розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні та усунення колізій між понятійним апаратом та змістом норм адміністративно-правового законодавства та іншими галузями права (цивільним, господарським та адміністративним) у питаннях правової охорони інтелектуальної власності.

2. Напрями вдосконалення інституційної бази реалізації адміністративно-правових засад публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності в Україні

Наступним напрямом подальшої реалізації адміністративно-правових засад публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності, на наше переконання, є вдосконалення його інституційної бази. Сьогодні вона включає державні органи, установи та структури, що наділені прямими і непрямыми функціями та відповідальністю у сфері інтелектуальної власності, та судові органи [13, с. 215]. При цьому постійні реформування системи суб'єктів публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності, що відбувалися за останнє десятиріччя, стали одним із найбільш негативних факторів, який не тільки не сприяв, а й значно гальмував процес розвитку сфери інтелектуальної власності в нашій країні та ускладнював її охорону.

В Україні традиційно існувала трирівнева інституційна база реалізації адміністративно-правових засад публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності (міністерство – центральний орган виконавчої влади відповідної галузевої компетенції – підпорядковані йому державні структури). Ефективне функціонування такої інституційної бази на практиці виявилось ускладненим. Не є випадковим те, що центральний державний орган, що мав реалізовувати державну політику у сфері інтелектуальної власності – Державна служба інтелектуальної власності (далі – ДСІВ) України – неодноразово змінював свою відомчу належність і, як наслідок, власну структуру. Це негативно впливало на діяльність як цього суб'єкта публічного адміністрування, так і підпорядкованих йому державних підприємств.

Із метою створення сучасної системи публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності Україною обрано шлях побудови дворівневої системи, що вже довела свою ефективність у багатьох країнах світу. Вона передбачає реалізацію концепції відповідного єдиного державного органу публічного адміністрування галузевої компетенції. Але становлення цієї системи в Україні розпочалося з ліквідації у 2017 р. ДСІВ України та підпорядкованих їй структур і передання їх повноважень Українського інституту інтелектуальної власності як одній із підпорядкованих ДСІВ України структур. При цьому саме Український інститут інтелектуальної власності повинен стати новим органом виконання функцій МПО/ОМПЕ. І рішення про виконання цих повноважень може бути прийнято виключно в межах переговорного процесу з Міжнародним бюро ВОІВ, адже воно засноване на міжнародній угоді, укладенню якої передували роки активних переговорів. Крім того, чимало функцій, визначених концепцією для нового органу, є абсолютно новими для українського законодавства та, відповідно, не містять під собою жодного нормативного підґрунтя.

Зрозуміло, що ліквідація ДСІВ не тільки не завершила процес становлення дворівневої інституційної бази публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності, а й поставила низку запитань, без вирішення яких створення сучасної системи публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності є неможливим. Отже, обсяг повноважень цього державного підприємства обмежений питаннями набуття права інтелектуальної власності та його реєстрацією, і за межами його компетенції залишається досить велике коло питань, що не дозволяє визнати його єдиним органом інтелектуальної власності. Однак сфера інтелектуальної власності є одним із ключових елементів забезпечення економічного розвитку держави [14]. При цьому її ефективність значно залежить від активної міжнародної співпраці та стабільності підходів національного патентного відомства щодо основних питань охорони і захисту інтелектуальної власності. Запропонована ж концепція, на жаль, передбачає класичну для України реформу – ліквідувати чинний державний орган та створити на його місці новий. Як засвідчує практика, подібні реформи затягуються в часі, а очікувані від них позитивні результати або не досягаються взагалі, або досягаються лише частково. Проблема ускладнюється тим, що у випадку зі сферою

інтелектуальної власності подібні експерименти дуже небезпечні та несуть ризик настання негативних наслідків для економіки, зокрема зниження інвестиційної привабливості країни.

До того ж концепція, що реалізується в Україні, не дозволяє однозначно визначити адміністративно-правовий статус та остаточний перелік повноважень нового єдиного планованого органу [15, с. 38], тоді як ця проблема є першочерговою. Мову треба вести про створення органу, наділеного принципово іншим адміністративно-правовим статусом, який дозволив би йому стати загальнонаціональним органом. Він повинен мати статус юридичної особи публічного права та утворюватися центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності і наділений правом здійснювати владні повноваження з реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності. Він повинен також містити відокремлене майно, яке б стало об'єктом права державної власності, і закріплюватися за ним на праві господарського відання. Джерелами формування цього майна має стати державне майно (передане йому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності), майно, придбане в інших суб'єктів господарювання, організацій та громадян у встановленому законодавством порядку, та інші джерела, не заборонені законодавством. Новий єдиний орган інтелектуальної власності має бути економічно самостійною організацією, мати самостійний баланс, поточний та інші рахунки в національній та іноземних валютах у державних банках, а також рахунки в цінних паперах у депозитарних установах – державних банках [16, с. 73–74]. Він має вести бухгалтерський облік і складати фінансові звіти в порядку, передбаченому законом, подавати податкові та статистичні звіти та нести відповідальність за їх достовірність.

Відповідний адміністративно-правовий статус єдиного органу інтелектуальної власності важливо підтвердити наявністю в нього завдань, функцій і повноважень. Так, як єдиний орган інтелектуальної власності новий суб'єкт публічного адміністрування у цій сфері покликаний здійснювати міжнародне співробітництво у сфері інтелектуальної власності і представництво інтересів України в цій сфері в міжнародних організаціях, а також функції МПО/ОМПЕ відповідно до угод із ВОІВ. Завданням цього органу повинні стати підготовка

представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених), підвищення їх кваліфікації та заходи з підвищення кваліфікації інших фахівців у сфері інтелектуальної власності, а також працівників судових і правоохоронних органів. На нього покладається завдання визначення вимог для набуття статусу представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного), визначення та затвердження порядку складання кваліфікаційних іспитів патентних повірених та перелік питань для проведення кваліфікаційних іспитів (атестація), визначення розміру збору за атестацію, схвалення тексту присяги, видача або анулювання свідоцтва про право на здійснення діяльності представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених), видача його дублікату. Саме як єдиний орган інтелектуальної власності цей суб'єкт публічного адміністрування повинен брати участь у реалізації державної політики в цій сфері та підготовці інформаційних, освітніх та навчальних матеріалів, проводить просвітницькі заходи для підвищення обізнаності та поваги до інтелектуальної власності, розвитку культури суспільства у цій сфері, у створенні центрів винахідництва спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує розробку та реалізацію державної політики у сфері освіти та науки, в організації та проведенні конкурсів винаходів, зокрема дітей, студентів і молоді, та в підготовці фахівців із питань інтелектуальної власності [17, с. 12]. Його завданнями повинно стати проведення науково-технічної експертизи заявок на об'єкти інтелектуальної власності, правової експертизи документів стосовно внесення до державних реєстрів відомостей про об'єкти інтелектуальної власності, що охороняються на території України, досліджень, пов'язаних з охороною інших об'єктів інтелектуальної власності та інших результатів інтелектуальної творчої діяльності (доменних імен, генетичних ресурсів, традиційних знань, фольклору тощо), а також атестації представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених). Серед завдань єдиного органу інтелектуальної власності вагоме місце має посісти надання методологічної, методичної та інформаційної допомоги центральним органам виконавчої влади, правоохоронним органам із питань охорони і захисту прав інтелектуальної власності, науковим установам, навчальним закладам, іншим фізичним і юридичним особам будь-яких форм власності щодо питань, пов'язаних із правовою охороною,

комерціалізацією та захистом прав інтелектуальної власності, а також адміністрування державних реєстрів об'єктів права інтелектуальної власності, державного реєстру представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) України, внесення до них відомостей, надання витягів та виписок, видання охоронних документів.

Отже, єдиний орган інтелектуальної власності та центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності, повинні забезпечити взаємодію та координацію діяльності для стабільного розвитку національної сфери інтелектуальної власності, охорони та захисту інтересів її суб'єктів.

Особливий адміністративно-правовий статус єдиного органу інтелектуальної власності доцільно підкріпити відповідними правами нового суб'єкту публічного адміністрування. Так, цей орган повинен мати право одержувати безоплатно від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, їх посадових осіб, а також громадських об'єднань інформацію, документи та матеріали, необхідні для виконання покладених на нього завдань і функцій, користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державною системою урядового зв'язку та іншими технічними засобами, а також надавати платні послуги у сфері правової охорони інтелектуальної власності, зокрема на договірній основі, а також за рахунок коштів вітчизняних та іноземних замовників робіт та грантів. Серед прав нового органу слід указати також на залучення в установленому порядку до виконання окремих робіт, участі у вивченні окремих питань працівників центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів наукової та науково-технічної діяльності, вищих навчальних закладів, підприємств, установ і організацій (за погодженням з їх керівниками), а також організацію проведення науково-дослідних робіт з удосконалення законодавства та діяльності у сфері інтелектуальної власності, залучати для цього вчених, наукові установи, інноваційні підприємства та інші юридичні особи, зокрема на договірній та платній основі. Єдиний орган інтелектуальної власності повинен мати право надавати освітні послуги, засновувати вищі навчальні заклади, видавати свідоцтва про підвищення кваліфікації, засновувати наукові

заклади, інноваційні структури різних типів, інші підприємства для провадження інноваційної діяльності та укласти угоди про спільну діяльність із вищими навчальними закладами, науковими установами, інноваційними підприємствами щодо охорони інтелектуальної власності, отримувати дохід від такої спільної діяльності [18, с. 34]. Крім того, не зайвою була б можливість засновувати недержавні пенсійні фонди для гарантування недержавного пенсійного забезпечення персоналу національного органу інтелектуальної власності в порядку, передбаченому законом та можливість брати організаційну та фінансову участь у забезпеченні діяльності органів самоврядування патентних повірених.

Ураховуючи місце єдиного органу інтелектуальної власності в системі суб'єктів публічного адміністрування, повинна бути побудована його структура, важливими елементами якої слід визнати ради (науково-консультативна та наглядова), палату (апеляційна), комісії (атестаційна, апеляційна та комісія щодо погодження питань про внесення позначення, що містить офіційну назву держави «Україна» до торговельної марки (знака для товарів і послуг)) та службу (внутрішнього аудиту) [19, с. 81]. Так, Науково-консультативна рада єдиного органу інтелектуальної власності повинна стати дорадчо-консультативним органом, порядок організації та діяльності якого визначається положенням, затвердженим цим органом. Вона створюється для розгляду проблемних питань практики застосування законодавства у сфері інтелектуальної власності та розробки і подання єдиному органу інтелектуальної власності відповідних рекомендацій (пропозицій з удосконалення чинних актів законодавства у сфері інтелектуальної власності та проектів нормативно-правових актів, розроблених єдиним органом інтелектуальної власності, матеріалів узагальнень практики застосування міжнародного та національного законодавства у сфері інтелектуальної власності, методичних рекомендацій з окремих питань проведення науково-технічної експертизи заявок на об'єкти інтелектуальної власності та правової експертизи документів, які подаються до національного органу інтелектуальної власності для внесення до державних реєстрів відомостей про об'єкти права інтелектуальної власності та права інтелектуальної власності, а також інформаційних, освітніх та навчальних матеріалів, розроблених єдиним органом інтелектуальної власності).

Структурним підрозділом національного органу інтелектуальної власності повинна стати Апеляційна палата, завданням якої стане розгляд заперечень (проти висновків науково-технічної експертизи заявок на об'єкти інтелектуальної власності та правової експертизи щодо документів, які подаються до національного органу інтелектуальної власності для внесення до державних реєстрів відомостей про об'єкти права інтелектуальної власності), заяв (про непридатність об'єктів інтелектуальної власності для набуття прав інтелектуальної власності на них та визнання недійсними прав інтелектуальної власності та про визнання торговельної марки (знака для товарів і послуг [20, с. 202]), добре відомої в Україні), а також інших питань, що належать до її компетенції.

Атестаційна комісія єдиного органу інтелектуальної власності утворюється з метою визначення рівня фахової підготовленості осіб, які виявили намір набути право на зайняття діяльністю представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного). До її повноважень повинні належати також організація та проведення кваліфікаційних іспитів, визначення екзаменаційних завдань, призначення екзаменаторів, прийняття рішення про допуск осіб, які мають намір набути право на зайняття діяльністю представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного), до іспитів, та їх атестацію, прийняття рішень щодо видання свідоцтва про право на зайняття діяльністю представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного), а також ухвалення рішень про зупинення, припинення діяльності представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного).

Служба внутрішнього аудиту повинна бути незалежним підрозділом єдиного органу інтелектуальної власності, що проводить внутрішній аудит його діяльності та у своїй діяльності підзвітним наглядовій раді. Вона повинна здійснювати періодичні (планові та позапланові) перевірки діяльності єдиного органу інтелектуальної власності та його структурних підрозділів на предмет дотримання вимог законодавства, нормативно-правових актів центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності, та національного органу інтелектуальної власності, а також рішень органів управління останнього, систематичну оцінку контролю

управління та операцій національного органу інтелектуальної власності та перевірку результатів фінансово-господарської діяльності єдиного органу інтелектуальної власності.

Таким чином, спрощення інституційної системи публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності в Україні є, з одного боку, позитивним явищем, а з іншого – постійне реформування управлінської сфери створює додаткові проблеми, пов'язані з налагодженням роботи та взаємодії зазначених структур, створення відповідного кадрового апарату, забезпечення розвитку та наступності фахових знань та навичок, прозорістю публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності, що негативно впливає на систему охорони інтелектуальної власності в Україні та надає правопорушникам нові можливості безкарно вчиняти правопорушення в цій сфері.

3. Напрями вдосконалення інфраструктурної бази реалізації адміністративно-правових засад публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності в Україні

Перспективним і значущим напрямом подальшої реалізації адміністративно-правових засад публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності є, на наш погляд, удосконалення його інфраструктурної бази. Справа в тому, що функціонування сфери інтелектуальної власності характеризується широким діапазоном різних видів діяльності [21, с. 58]. Наразі ще не створено ефективної та збалансованої системи її моніторингу [22, с. 51].

Сьогодні основні показники функціонування сфери інтелектуальної власності відображають результати діяльності з подання заявок на об'єкти інтелектуальної власності, їх розгляду та реєстрації охоронних документів, унесення до державних реєстрів відомостей щодо розпорядження майновими правами, захисту прав інтелектуальної власності, інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності у сфері інтелектуальної власності, розвитку та впровадження інформаційних технологій, із розв'язання суперечок, пов'язаних із правами інтелектуальної власності, з поширення знань про інтелектуальну власність, а також доступні дані про використання прав інтелектуальної власності. Показники за різними об'єктами інтелектуальної власності відображають динаміку надходження та розгляду заявок за національною та міжнародною процедурами.

Із моменту початку функціонування сфери інтелектуальної власності моніторинг діяльності з реєстрації прав на об'єкти інтелектуальної власності (крім сортів рослин), захисту прав у сфері інтелектуальної власності, інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності у сфері інтелектуальної власності і розвитку та впровадження інформаційних технологій здійснюється Мінекономіки України. Статистичні дані (місячні, квартальні, річні та узагальнені) публікуються на офіційному вебпорталі Мінекономіки України і використовуються як довідкових посилань для складання різноманітних статистичних звітів і досліджень стосовно цієї діяльності. За кожним об'єктом інтелектуальної власності окремо та за всіма об'єктами загалом щорічно здійснюється порівняльний аналіз основних показників, які відображаються в щорічних звітах Мінекономіки України і доступні в електронному вигляді на її офіційному вебпорталі. Поряд з іншими країнами Україна через Мінекономіки України (як суб'єкт публічного адміністрування галузевої компетенції) надає ВОІВ щорічні технічні звіти стосовно діяльності з патентування та реєстрації авторського і суміжних прав за встановленою формою, які включаються до статистичних звітів ВОІВ і розміщуються на вебсайті.

Актуальною залишається проблема недобросовісного набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності, коли заявки на промислові зразки та корисні моделі (охоронні документи на які видаються за результатами лише формальної експертизи), а також на торговельні марки (знаки для товарів і послуг) подаються з метою подальшого зловживання такими правами та перешкоджання здійсненню господарської діяльності дійсних виробників та доступу на ринок України оригінальної продукції.

Важко переоцінити наявність і роль творця у створенні не тільки інтелектуальної власності як такої, а й в існуванні сфери інтелектуальної власності загалом. Розвиток національної творчості не має перспектив, якщо немає процесу підготовки фахівців, здатних до творчої праці, і автору не гарантована винагорода за його особисту творчу працю. Тому важливим завданням удосконалення інфраструктурної бази публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності стає діяльність із навчання і розповсюдження знань у сфері інтелектуальної власності, що організовується та реалізується державою. Ця діяльність спрямована на активізацію осмислення

українським суспільством необхідності законного застосування прав інтелектуальної власності. На жаль, у більшості населення України (як учасників ринку інтелектуальної власності, так і звичайних користувачів відповідної продукції) сформувалося потуральницьке ставлення до порушень прав інтелектуальної власності. У масовій свідомості як ідеологічно-психологічному феномені сучасного українського суспільства й досі не сформувалося поваги до права інтелектуальної власності як специфічного виду продукції та панує сприйнятливє ставлення до використання та споживання контрафактної товарів.

Актуальним нині стає вивчення психологічного аспекту інтелектуальної власності [23, с. 512], в якому концентруються індивідуально-особистісні якості людей, пов'язані з використанням інтелектуальної власності. Так, згідно з результатами дослідження, проведеного Соціологічною групою «Рейтинг», ставлення українців до питання важливості захисту інтелектуальної власності є вкрай суперечливим. Майже 80% опитаних вважають, що право інтелектуальної власності має захищатися (у т. ч. 58% – має захищатися завжди, 21% – має, але не завжди). Лише 4% опитаних дотримуються протилежної думки. Ще 17% не змогли визначитися щодо цього. Водночас майже 60% опитаних українців готові порушити право інтелектуальної власності у разі придбання одягу, книжки, музики, кіно або комп'ютерної програми, виготовлених із порушенням прав інтелектуальної власності (за умови їх меншої вартості). Як засвідчує опитування, чим молодші респонденти, чим частіше вони користуються Інтернетом, чим вищий рівень їхньої освіти, тим частіше вони готові відмовитися від оригіналу на користь дешевої копії або безкоштовної версії: майже 50% опитаних у віці 18–29 років намагатимуться безкоштовно скачати в Інтернеті музику, кіно або комп'ютерну програму, ще чверть – купуватимуть дешеву копію і лише кожен десятий купуватиме оригінал [24]. Наведені факти переконливо свідчать не стільки про низьку правову культуру населення у сфері інтелектуальної власності, скільки про правовий нігілізм та психологічну неготовність або небажання поважного ставлення до інтелектуальної діяльності інших осіб. Як зазначає В.Д. Базилевич, побічне ставлення до інтелектуальної власності є результатом історичних обставин, пов'язаних із відсутністю державної та економічної незалежності, громадянського

суспільства, спотвореними господарськими й культурними зв'язками, тривалим розвитком соціалістичних відносин, які за своєю сутністю виходили за межі і можливості економічних чинників у їх ринковій формі [25, с. 411]. З іншого боку, вади сучасного суспільного устрою, пов'язані з низьким рівнем законності, соціальною нерівністю, процвітанням корупції у всіх сферах суспільства, недовірою громадян до держави, поблагливе ставлення до протиправної діяльності також не сприяють поліпшенню суспільного ставлення до поваги та охорони інтелектуальної власності. Крім того, як правильно зазначає Ю.Л. Бошицький, важливою передумовою правової культури населення у сфері інтелектуальної власності є підвищення якості нормативної бази, посилення наукової обґрунтованості та демократизації правотворчості та правозастосування [26, с. 214]. Таким чином, можна зробити висновок, що підвищення правової культури населення безпосередньо пов'язане з підвищенням якості нормотворення у сфері охорони прав інтелектуальної власності, тобто зазначений запобіжний захід стоїть на межі правових та ідеологічних заходів запобігання правопорушенням у сфері інтелектуальної власності. Причому до основних ідеологічних заходів з удосконалення інфраструктурної бази публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності, ми вважаємо, слід зарахувати: підвищення правової культури населення щодо охорони інтелектуальної власності; проведення кампаній із надання базових знань про основні права інтелектуальної власності та систему їх охорони, підготовку відповідних інформаційних методичних та навчальних матеріалів; розвиток конструктивного діалогу між творцями, науковцями та бізнесом щодо проблем інтелектуальної власності, проведення публічних обговорень проблем охорони інтелектуальної власності; публічне висвітлення в засобах масової інформації судових процесів щодо порушення прав інтелектуальної власності; інформування населення щодо адміністративних стягнень та інших правових заходів впливу за порушення прав інтелектуальної власності; підготовка інформаційних та навчальних матеріалів для підвищення обізнаності, поваги та розвитку культури суспільства у сфері інтелектуальної власності; організація та сприяння проведення просвітницьких заходів із питань охорони інтелектуальної власності (конференцій, семінарів, конкурсів, курсів підвищення кваліфікації, літніх шкіл тощо); застосування

засобів масової інформації та порталів мережі Інтернет для формування шанобливого ставлення до об'єктів інтелектуальної власності тощо.

Для покращення обізнаності та розвитку високої культури широких верств населення у сфері інтелектуальної власності потрібно інформування широкої громадськості та бізнесових кіл про роль і значення інтелектуальної власності з метою підвищення інтересу до створення та правомірного використання об'єктів інтелектуальної власності, зростання конкурентоспроможності підприємств, економічного, соціального та культурного розвитку країни. Є потреба у розповсюдженні та популяризації знань про законодавство у сфері інтелектуальної власності, важливість охорони та дотримання прав інтелектуальної власності для різноманітних категорій користувачів інтелектуальних продуктів, а також надання доступу до інформації та знань у сфері інтелектуальної власності за допомогою сучасних засобів, інформаційних і комунікаційних технологій [27, с. 222]. Актуальним завданням є здійснення заходів, спрямованих на підвищення зацікавленості та рівня усвідомлення молоддю, що навчається, значення інтелектуальної власності в розв'язанні актуальних проблем суспільства (впровадження екологічних інновацій, захисту традиційних знань і фольклору тощо) та організація заходів із питань залучення уваги до сфери інтелектуальної власності школярів, розвиток творчої активності молодого покоління шляхом стимулювання дослідницької та інноваційної діяльності серед школярів. Потребують підтримки інститути творців об'єктів права інтелектуальної власності (авторів, винахідників, виконавців тощо), представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) та оцінювачів вартості інтелектуальної власності.

Із метою виховання поваги до інтелектуальної власності доцільно, на наш погляд, розробити відповідну політику щодо розвитку творчої діяльності дітей, юнацтва та молоді шляхом підготовки інформаційних та навчальних матеріалів для підвищення обізнаності, поваги та розвитку культури суспільства у сфері інтелектуальної власності та вдосконалення навчальних програм для учнів і студентів та передбачення в них інформації про інтелектуальну власність та її роль у соціально-економічному розвитку суспільства. Потрібно сприяти запровадженню курсів із винахідництва як факультативів у програмах шкільної освіти та визначення дисципліни

«Інтелектуальна власність» як обов'язкової для вивчення у всіх вищих навчальних закладах України. Необхідною є і підтримка проведення літніх шкіл з інтелектуальної власності на базі провідних національних університетів, зокрема спільно з BOIV, проведення олімпіад з інтелектуальної власності та сприяння відкриттю в Україні на базі провідних національних університетів навчальних курсів з інтелектуальної власності, що організуються в межах діяльності академії BOIV. Зовсім не зайвим стане проведення спеціалізованих інформаційних кампаній, розрахованих на цільову аудиторію з метою інформування про негативні наслідки контрафакції, піратства та недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності, а також про перспективи та переваги, які забезпечуються завдяки творчій діяльності, охороні та впровадженні інтелектуальної власності.

Правові норми у сфері інтелектуальної власності призначені забезпечити охорону інтелектуальних продуктів, винаходів, новостворених корисних моделей від неправого використання, забезпечити гідну оцінку вкладеної у винахід або розробку праці окремої людини чи трудових колективів. Так, до регулювання відносин інтелектуальної власності належить закріплення права її власника володіти, користуватися та розпоряджатися нею. З іншого боку, важливою частиною регулювання відносин інтелектуальної власності є забезпечення можливостей її комерціалізації, тобто введення до економічного обігу та отримання від цього прибутку. Відповідно, економічний напрям удосконалення інфраструктурної бази публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності є не менш важливим. Аналіз ринку інтелектуальної власності в Україні доводить, що за умови створення дієвої системи її охорони інтелектуальна власність стає одним із найбільш ліквідних товарів. Використання новітніх технологій, наукових розробок, «ноу-хау» є запорукою успішного розвитку будь-якого бізнесу або виробництва. Інтелектуальна власність сама по собі стає джерелом доходів. Так, розвиток ринку інтелектуальної власності в Україні прискорить входження України до світової спільноти на умовах рівноправного партнерства.

Водночас, як зазначають фахівці, розвиток ринку інтелектуальної власності в Україні переживає низку проблем, як-от низька конкурентоспроможність української економіки у сфері інновацій; низький рівень комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності та їх капіталізації українськими

підприємствами як нематеріальних активів; тенденція до зниження інноваційної активності українських підприємств; нерозвиненість та нерівномірний розподіл за регіонами інноваційної інфраструктури; відсутність ефективних механізмів фінансування розвитку інтелектуальної власності [28, с. 10] тощо. Економічні недоліки забезпечення гідної регулювання інтелектуальної власності в Україні спричиняють, з одного боку, значні труднощі у виробленні високоякісного вітчизняного інтелектуального продукту та його охорони, а з іншого – відкривають широкі можливості майже неконтрольованого використання контрафактної продукції та швидкого отримання надприбутків. Відповідно, поліпшення економічного клімату на ринку інтелектуальної власності та спрощення процедур її комерціалізації має знизити кількість правопорушень у сфері інтелектуальної власності. Аналіз ринкових відносин інтелектуальної власності в Україні, на наш погляд, дозволяє визначити основні економічні заходи з удосконалення інфраструктурної бази публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності. Ними повинні стати: спрощення процедур оформлення прав на об'єкти інтелектуальної власності та реєстрації фактів передання виключних майнових прав; державна підтримка патентування вітчизняних об'єктів інтелектуальної власності в іноземних державах та недопущення на митну територію товарів, які імпортуються з порушенням прав інтелектуальної власності; надання методологічної, методичної та інформаційної допомоги з питань правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності на ринку України та загальне підвищення культури ведення бізнесу у сфері інтелектуальної власності.

Сприятиме розвитку інфраструктурної бази й удосконалення процесу взаємодії винахідників, науковців та бізнесу, а також розвиток інноваційної діяльності та трансферу технологій. Вирішення цієї проблеми потребує сприяння взаємодії між науковими установами, освітянами та бізнесом, сприяння створенню наукових парків, бізнес-інкубаторів, центрів комерціалізації інтелектуальної власності при вищих навчальних закладах та наукових установах та надання методологічної, методичної та іншої інформаційної допомоги науковим паркам, центрам комерціалізації інтелектуальної власності з питань, пов'язаних з охороною прав інтелектуальної власності.

Необхідним є виконання рекомендацій Парламентських слухань на тему «Про стан та законодавче забезпечення розвитку науки та науково-технічної сфери держави», схвалених відповідною Постановою Верховної Ради України від 11 лютого 2015 р. [29], зокрема, започаткування в Україні міжнародного проекту BOIV «Створення Центрів підтримки технологій та інновацій», метою яких є спрощення доступу до технічних знань і підвищення ефективності використання патентної інформації в регіональних і обласних центрах науково-технічної інформації.

Таким чином, удосконалення вітчизняного публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності повинно відбуватися у напрямі розповсюдження знань про інтелектуальну власність та створення сприятливих умов для комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності.

Висновки

Визначення мети, стратегічних напрямів і основних завдань, а також пріоритетів і перспектив реалізації адміністративно-правових засад публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності має базуватися на результатах ретельного аналізу сучасного стану як діяльності суб'єктів реалізації адміністративно-правових засад публічного адміністрування щодо реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності, так і сфери інтелектуальної власності. Ефективність реалізації адміністративно-правових засад публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності залежить від внутрішніх факторів, сприятливих можливостей, а також загроз, які здатні негативно впливати на його розвиток і залежить від дії зовнішніх факторів. Стратегічні напрями подальшої реалізації адміністративно-правових засад публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності в Україні повинні зосереджуватись на вирішенні таких трьох комплексів базових проблем публічного адміністрування у сфері, що досліджується: проблем нормативної бази (вона включає національне законодавство як сукупність правових положень, на підставі яких суб'єкти реалізації адміністративно-правових засад публічного адміністрування створюють належні умови набуття, реалізації, охорони та захисту права, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної творчої діяльності членів суспільства), проблем інституційної бази (відповідної системи суб'єктів реалізації адміністративно-правових засад

публічного адміністрування, наділених відповідними повноваженнями у сфері інтелектуальної власності з метою вирішення ними широкого кола завдань із надання правової охорони, управління, реалізації і захисту прав інтелектуальної власності в напрямі реалізації концепції створення в Україні єдиного органу інтелектуальної власності, наділеного відповідним адміністративно-правовим статусом) та проблем інфраструктурної бази (елементів і відносин, які забезпечують та підтримують на відповідному рівні функціонування сфери інтелектуальної власності, а також користувачів цієї сфери).

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Основний закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-вр>.
2. Підпригора О.А. Чи потрібен Україні Кодекс про інтелектуальну власність? *Університетські наукові записки*. 2005. № 1–2. С. 75–79.
3. Муза О.В. Проблеми розвитку адміністративного права України : ревізія системи галузі. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2017. № 1. С. 65–70.
4. Ємельянова І.І. Деякі історико-правові аспекти розвитку адміністративної юстиції. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2017. № 1. С. 61–65.
5. Панасюк Р.П. Наукові аспекти розвитку адміністративного права. *Наукові праці МАУП. Серія : Юридичні науки*. 2017. Вип. 1. С. 73–79.
6. Нечитайленко А.О., Нечитайленко В.А., Компанієць І.М. Про деякі шляхи подальшого розвитку адміністративного права України. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. «Право»*. 2016. Вип. 24. С. 80–87.
7. Демченко В.О. Проблемні аспекти систематизації джерел адміністративного права в Україні. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. № 7(1). С. 98–101.
8. Ленівський Р.В. Сутність адміністративно-правових засобів забезпечення законності і правопорядку в Україні та їх систематизація. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. Вип. 6 (2). С. 79–82.

9. Сарыбаєва Г.М. Сучасні підходи до систематизації адміністративного законодавства : досвід галузі конституційного права. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2017. Вип. 28. С. 28–31.

10. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 грудня 1984 р. № 8073-X. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/80731-10>.

11. Лучка І.Ю. Нове у законодавстві про інтелектуальну власність. *Право.ua*. 2017. № 3. С. 111–117.

12. Мікульонюк І.О. Інтелектуальна власність : навчальний посібник. 3-тє вид. Київ : Кондор-Видавництво, 2015. 242 с.

13. Дергачова В.В., Пермінова С.О. Інтелектуальна власність: навчальний посібник. Київ : НТУУ «КПІ», 2015. 416 с.

14. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/287/2015>.

15. Якубівська Ю.Є. Колізії норм права та компетенції органів управління у сфері інтелектуальної власності як загроза інформаційній безпеці. *Зовнішня торгівля : економіка, фінанси, право*. 2015. № 4. С. 36–41.

16. Хаустов В.К. Інтелектуальна власність - потенціал інноваційного розвитку України. *Економіка України*. 2021. № 1. С. 69–83.

17. Школьний О.О. Розвиток інноваційних процесів в контексті управління інтелектуальною власністю. *Інвестиції : практика та досвід*. 2021. № 1. С. 11–15.

18. Зайченко В.В. Інструменти державної політики активізації трансферу технологій та розвитку ринку інтелектуальної власності в Україні. *Підприємництво і торгівля*. 2020. Вип. 26. С. 31–36.

19. Кривошеїна І.В. Особливості комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності (правовий аспект). *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 73. С. 79–84.

20. Малець М. Особливості правової політики у сфері інновацій та інтелектуальної власності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : Юридичні науки. 2020. Т. 7, № 4. С. 198–205.

21. Бабець І.Г., Мойсеєнко І.П. Інтелектуальна власність : навч. посіб. Львів, 2015. 158 с.

22. Косенко О.П. Моніторинг комерційного потенціалу об'єктів інтелектуальної власності з використанням тангенціальної функції економічного ефекту. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2014. Вип. 1(2). С. 49–55.

23. Репка А.О. Психологічні особливості ставлення студентів вищого навчального закладу до інтелектуальної власності. *Актуальні проблеми психології*. 2015. Т. 10, Вип. 27. С. 511–519.

24. Проблеми захисту інтелектуальної власності в Україні. URL: http://ratinggroup.ua/research/ukraine/problemy_zaschity_intellektualnoy_sobstvennosti_v_ukraine.html.

25. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність : підручник. Київ : Знання, 2014. 671 с.

26. Бошицький Ю.Л. Удосконалення правової культури громадян як засіб оптимізації охорони інтелектуальної власності в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 1. С. 211–215.

27. Інтелектуальне право України : підручник / за заг. ред. О.С. Яворської. Тернопіль : Підручник і посібник, 2016. 608 с.

28. Білоус С.П. Комерціалізація інтелектуальної власності. *Вісник Черкаського університету. Серія : Економічні науки*. 2017. № 4 (2). С. 9–17.

29. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Про стан та законодавче забезпечення розвитку науки та науково-технічної сфери держави» : Постанова Верховної Ради України від 11 лютого 2015 р. № 182-VIII. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/182-19>.